

Ook van de uit Indië afvloeiende winsten die het Westers bedrijfsleven in Indië maakte, kan niets met zekerheid worden gezegd: er zijn verschillende schattingen gemaakt. De meeste onderzoekers zijn daarbij op een percentage uitgekomen dat tussen 6 en 7 ligt. Beleggingen in Indië waren vóór de Tweede Wereldoorlog goede beleggingen: in doorsnee leverden zij nog iets meer op dan de bij veel beleggers populaire Amerikaanse fondsen. Daar stond tegenover dat beleggen in Indië riskanter was: de cultures konden getroffen worden door droogte en plantenziekten en de exportprijzen van agrarische en minerale grondstoffen vertoonden vaak dalingen die door de omstandigheden op de wereldmarkt werden bepaald. 'In verband met de grote risico's van de beleggingen waren', schrijft Burger, 'de daaraan verbonden voordelen niet overdreven hoog.'¹

In de periode vóór de Tweede Wereldoorlog vloeiende aldus jaarlijks een bedrag van f 240 tot f 280 mln aan winsten naar het buitenland af; een bedrag dat daar ongeveer de helft van was, óók winst, bleef in Indië en werd in de bedrijven belegd.

Het was niet zozeer de inheemse economie maar het waren de buitenlandse ondernemingen die Indië een belangrijke plaats deden innemen in de wereldeconomie. Die plaats was een feit en dat feit onderstreept dat het er betrekkelijk rustig was en dat het Nederlands bestuursapparaat efficiënt werkte; er was dan ook in Nederlands-Indië in absolute zin méér aan buitenlands kapitaal belegd dan in heel China en in relatieve zin, d.w.z. per hoofd van de inheemse bevolking, ook méér dan in Brits-Indië.

*

Behalve van beleggingen door particulieren was er in Indië sprake van beleggingen door het gouvernement. Er werd in 1941 een opstelling van gemaakt ten behoeve van de commissie die onder voorzitterschap van dr. F. H. Visman, lid van de Raad van Nederlands-Indië, naging welke staatkundige wensen in de Indische samenleving leefden, en blijkens die opstelling kon men, teruggaande tot 1867 (het jaar waarin Indië een eigen comptabiliteit had gekregen), overheidsuitgaven tot een totaal van f 1 600 mln tot de kapitaalsbeleggingen rekenen. Bijna 80% daarvan,

¹ D. H. Burger: *Sociologisch-economische geschiedenis van Indonesia*, dl. II, p. 113.